

Mirabelka // Cezary Harasimowicz, 2018, Zielona Sowa

Mirabelka by Cezary Harasimowicz, with illustrations by Marta Kurczewska, is a luminous tale of memory, survival, and renewal. Told through the voices of mirabelle plum trees rooted in Warsaw's Muranów district, the novel carries readers across generations — from the vibrant prewar Jewish community, through the devastation of the Holocaust, to the postwar years and beyond.

The trees witness, endure, and remember: their roots clutching at the earth where history unfolded, their leaves rustling with messages carried from chestnuts and lindens across the city. They confide in children, preserve the voices of the departed, and remind us that life, like the seed of a plum, carries within it the strength to be reborn.

Blending history with myth, and everyday life with the timeless rhythm of nature, *Mirabelka* is at once a story of Warsaw and of the universal struggle against forgetting. Through its pages, Harasimowicz evokes the persistence of memory, the wounds of intolerance, and the quiet resilience that allows both people and trees to bloom in the future.

Its themes of displacement, loss, resilience, and the preservation of memory resonate in the current Ukrainian context, where Russian war against Ukraine threatens lives, homes, and identities.

For me, as a Ukrainian translator, the book's voice feels both urgent and necessary. I would be honored to bring *Mirabelka* into Ukrainian, ensuring that its lessons of remembrance and renewal continue to speak to those whose lives must endure and grow again.

**Уривок із повісті «Мірабелька» Цезари Гарасимовича в перекладі
Марти Госовської**

Я прокидаюся навесні. Соки завирували у моєму стовбурі та гілочках.

Я збадьоріла, — вже й забула, що йде війна. Ну що ж, як війна, то війна. Треба якось жити, вигрівати гілля на сонці і родити плоди. Але що це? Якись чужинці на Налевках! Одні в сірих мундирах, інші — в темно-зелених, у чудних головних уборах, наче перевернуті догори дригом казанки. З Саського саду відгонить чимсь не дуже приємним. Ага, мабуть, Каштан переказує звістку.

— Це окупант, — відчитую Каштанове послання.

— Окупант? — питаюся запахом. Ще слабеньким, бо тільки-но прокинулася.

За мить ми обмінялися інформацією. Обмін звучить приблизно так:

— Окупант — це чужинець, який тепер порядкує в нашому місті.

— У цілому нашому місті?

— В усенькому місті, — запевняє запах Каштану із Саського саду. — Усе місто окуповане.

— То що ж, і ми теж? — занепокоїлася я.

— І ми теж. Ми вже не у себе вдома.

— Я завжди у себе вдома! — обурююся я. — Я у себе вдома на Налевках! Я була у себе вдома і буду у себе вдома, і нікому цього не змінити!

— Вони, ці окупанти, — віє у відповідь Каштан, — влаштували тут все по-своєму. Усі вивіски тепер на їхній мові. Мають кав'ярні, ресторани і трамваї лиш для себе. А ще — хапають людей просто на вулицях. Таке коїться... Я надломлений, — надсилає мені смутні вісті Каштан.

Мені хочеться плакати. І тут до мого стовбурця — і до стовбура моєї мами простують окупанти — казанок на голові і рушниця через плече. Їх двоє. Перемовляються, позирають на мої, ще невеличкі, бруньки. Спершу я ніяк не втямлю, про що вони там белькочуть. Та вже за мить при звичаююсь і вловлюю дивні слова, розгадую цю чужу мову.

— Welche Art von Baum? — «Що я за дерево», питає один окупант.

— Es ist der Apfelbaum. — «Яблунька», відказує той другий.

— Я тобі покажу яблуньку! — обурююся я, аж гілля затремтіло, хоч вітерець ані шелесне.

- Та ні, це сливка-мірабелька. Маю таку в селі, перед хатою росте, — каже той перший окупант, і торкається моїх соромливих бруньок.
- Облиш мене! Не чіпай! Ти — окупант! Ти не маєш права мене чіпати! Повертайся до себе в село і чіпай свою мірабельку!

Та окупант, звичайно ж, мене не чує. І далі балакає по-своєму.

- Коли вродить, прийдемо і назбираємо собі сливок. Компоту смачного зваримо, — каже він, пожадливо облизуючи губи і гидотно плямкаючи.
- Ага, вже! — відповідаю я. — Навіть собі не думай! Ти, окупанте, мої сливки поїдати не будеш!

Аж тут той другий чоловік вдивляється по той бік вулиці. Це Дорка, тримаючи Ноама за руку, завертає з Францисканської вулиці: маленький Ноам непевно тупцяє своїми дитячими ніжками. Поруч кульгає, спираючись на милицю, Хаїм. Дорка і Хаїм спиняються і наполохано дивляться на окупантів. Окупант, той із села, манить їх пальцем, мовляв, ближче. Тож Дорка з Ноамом і Хаїмом підходять. І що я бачу!? У Дорки на рукаві пов'язка з якоюсь зіркою. І ця зірка точно не з неба звалилася. Окупант, той самий, із села, нахиляється до Ноама. Дорка ціпеніє. Хаїм, здавалося, всім тілом припадає на милицю. А цей окупант з рушницею на плечі, що раз у раз гепає його по стегні, бере Ноамка на руки.

- Schönes Kind! — каже, що Ноамко милий.

Окупант хоче погладити Ноамка по чорному волоссю, але той другий верещить:

- Не чіпай його! Може, у нього воші, чи тиф!

Окупант-селюк з огидою відсмикує руку і опускає Ноама на землю. По блиску в його очах я відчитую, що йому трохи прикро. Та враз, з-під казанка, вистрілює лютий погляд в бік Хаїма.

- Wo ist der Stern?! — «Де твоя зірка?!» — реве він.

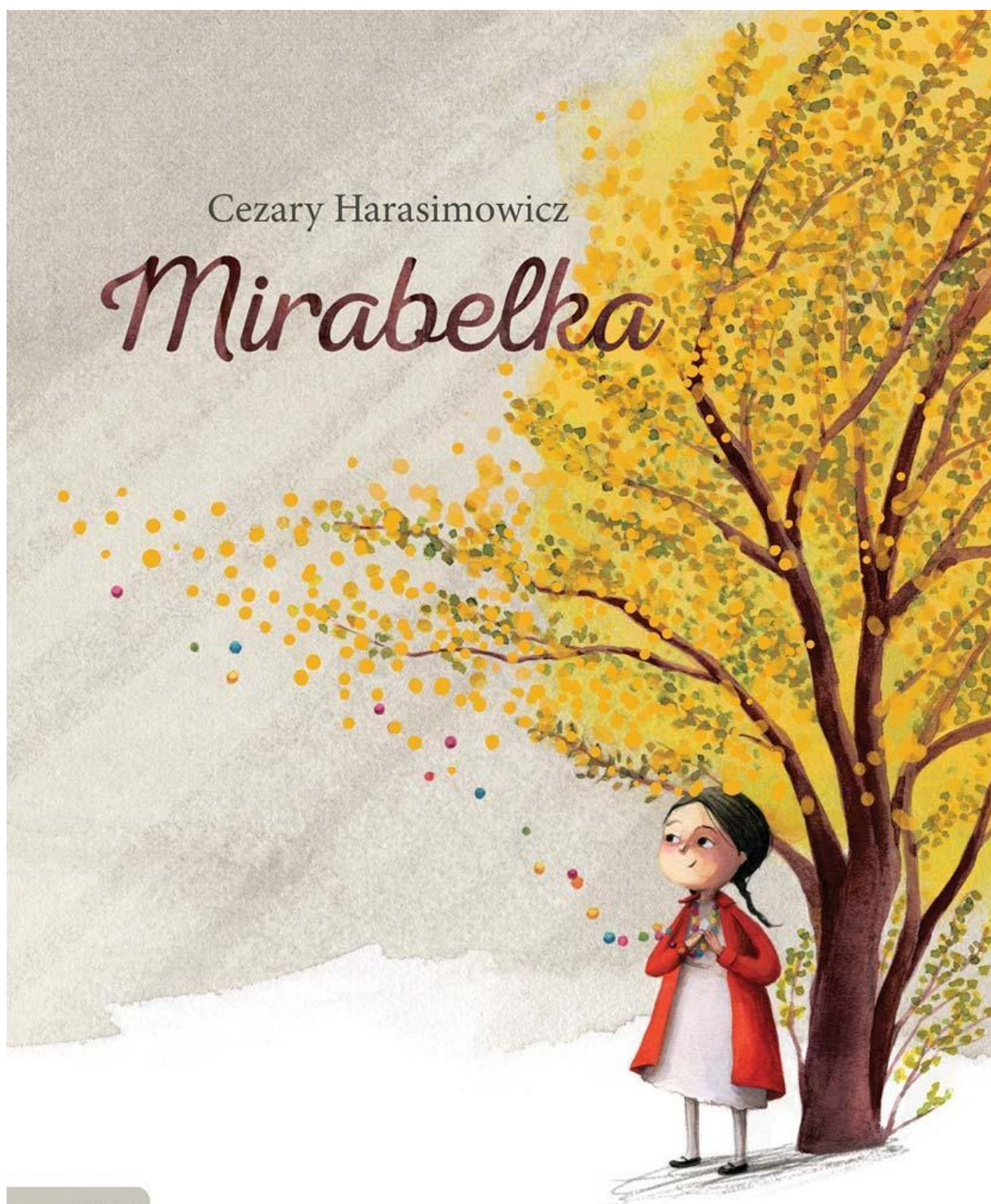
Хаїм не відповідає. Він ще сильніше припадає на милицю, ніби вростаючи однією ногою в хідник. І тут — окупант-селюк б'є Хаїма по обличчю. Хаїм намагається втримати рівновагу, але милиця вислизає з-під пахви, вціліла

нога дрижить. Окупант підсікає Хаїма, і той падає на землю. А потім окупанти копають його. Я б їх відігнала, якби могла. Але я не можу. Я не хочу на це дивитись.

— Мамо! Чому вони б'ють Хаїма?! Навіщо їм почепили ці зірки?! Що коїться, мамо?! Я не знаю. І не хочу знати, доню.

Cezary Harasimowicz

Mirabelka

ZIELONA
SOWA

Ilustracje
Marta Kurczewska